Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

DG Digitaliseringsbeleid
Samenleving en Overheid

Auteur
[redacted]

nota

Start en Aanpak Nederlandse Digitale Dienst

Datum aangemaakt
5 juni 2026

Kenmerk
BPZ / 105581085

Kopie aan

Bijlage(n)

Aanleiding

In het coalitieakkoord 2026-2030 is de ambitie opgenomen om een Nederlandse Digitale Dienst (hierna: NLDD) op te richten. Hierin krijgt de NLDD een heldere opdracht: een compact, deskundig orgaan met doorzettingsmacht, dat de digitalisering van de overheid versnelt, kwaliteit borgt en de afhankelijkheid van externe leveranciers terugdringt.[1] Het realiseren van de NLDD is opgenomen in opdrachtbrief van de Taskforce Slagvaardige Overheid (TFSO). Voorliggende startnotitie van de Staatssecretaris van Economische Zaken - Digitale Economie en Soevereiniteit geeft invulling aan de dienst.

Gevraagd besluit

- Kennisnemen van de start en aanpak van de Nederlandse Digitale Dienst.

Kern

Start en Aanpak van de Nederlandse Digitale Dienst

Het bieden van concrete meerwaarde aan burgers en ondernemers langs drie hoofdlijnen (doorbraakfunctie, standaarden en kaders & richtlijnen) is vanaf de start het doel van de dienst. Er wordt daarom expliciet gekozen voor een test- en leeraanpak ten faveure van een meer formele oprichtingsroute: we gaan aan de slag en sturen op basis van de ervaringen bij. De NLDD start vóór de zomer met het werken aan prioritaire thema's en projecten; de focus ligt vanaf dag één op het leveren van concrete resultaten voor burgers en ondernemers.

Uitgangspunten voor de Nederlandse Digitale Dienst

De volgende uitgangspunten vormen het fundament onder de NLDD en geven richting aan de inrichting, werkwijze en ambitie van de dienst. Zij verwoorden het 'waarom' achter de inzet in deze notitie en zijn leidend voor de invulling van de dienst:

[1] Coalitieakkoord 'Aan de slag – bouwen aan een beter Nederland', pagina 6: *"We richten een Nederlandse Digitale Dienst op: compact, deskundig en met doorzettingsmacht. Deze dienst ondersteunt de digitalisering Rijksbreed, stelt kwaliteitsstandaarden op en borgt goede ontwerpkeuzes. We verminderen afhankelijkheid van externe IT-leveranciers door meer IT-talent in dienst van het Rijk te nemen. We maken verantwoorde inzet van data en AI binnen de overheid mogelijk."*

Ontvangen BPZ

- De dienst kan snel starten en wordt compact opgezet;
- De digitale dienst kan alleen slagen als deze beschikt over voldoende mandaat en middelen;
- De dienst heeft een makers mentaliteit, waar de focus ligt op dingen testen – beschikt over een eigen samenwerkingslocatie;
- De dienst beschikt over eigen technisch bekwaam personeel en voldoende kennis om zelf regie te kunnen voeren op de inhoudelijke en technische ontwikkelingen – geen (interne overheids)inhuur;
- De dienst heeft, in relatie tot de activiteiten van de dienst, directe lijnen met de bewindspersoon op het gebied van digitalisering;
- De dienst is geen opdrachtnemer – beschikt over eigen structurele financiering;
- De dienst werkt samen met technici van andere overheidsorganisaties aan prioritaire thema's;
- De dienst beheert niet, maar werkt samen met de beoogde beheerder en/of de toekomstige eigenaar;
- De dienst werkt overheidsbreed. Wat betekent dat de richtlijnen en standaarden die vastgesteld worden gelden voor de gehele overheid;
- De dienst draagt op lange termijn bij aan het opschalen van pilots (van pilotland naar opschaalland).

Prioritaire thema's en projecten
Om direct zichtbare resultaten te kunnen leveren voor burgers en ondernemers, is door de Staatssecretaris een startselectie gemaakt van prioritaire projecten. Hier zet de dienst een verbeterde werkwijze neer en levert zichtbare resultaten. Deze projecten komen voort uit suggesties van bestaande initiatieven die vanuit verschillende organisaties zijn aangedragen en zijn geselecteerd op basis van een aantal criteria[2].

De selectie voor de start van de NLDD bestaat uit de volgende projecten:
1. Fundament (Soevereine Overheidscloud) - de dienst realiseert een werkend ontwerp van een schaalbare soevereine overheidscloud. Hiermee draagt de dienst bij aan een slagvaardige overheid en zorgen we voor grip op de gegevens van burgers.
2. MijnOverheid Zakelijk – de dienst maakt het voor ondernemers makkelijker om zaken te doen met de overheid. Zo verminderen we de ervaren regeldruk en versterken we de samenwerking tussen diverse overheidsorganisaties waar dat nodig is.
3. RegelRecht, van wet naar digitale werking – de dienst werkt uit hoe wetgeving als uitvoerbare code geschreven kan worden. Zo leggen we een

[2] De gehanteerde criteria zijn: (1) het betreft een politieke prioriteit (bijv. vermindering regeldruk, Cloud of AI); (2) het project heeft een overheidsbrede scope of kent brede samenwerking; (3) het levert zichtbare meerwaarde voor de burger of ondernemer en/of draagt bij aan maatschappelijke opgaves; (4) het draagt bij aan digitale soevereiniteit en open source werken; (5) het heeft voor 2026 al financiering en technische expertise beschikbaar; (6) het draagt bij aan de meerwaarde die de digitale dienst wil realiseren; (7) het draagt bij aan market-shaping effecten. Het streven is dat de projecten aan deze criteria voldoen, maar dat hoeft niet altijd; als richtsnoer geldt dat een geselecteerd project aan ten minste vier van deze zeven criteria voldoet.

directe link tussen wet en (digitale) uitvoering waarmee burgers, ondernemers, rechters, Kamerleden, beleidsmakers en uitvoerders beter inzicht krijgen in de werking van de wet. Dit is tevens een randvoorwaarde voor proactieve dienstverlening. De dienst draagt hiermee in lijn met de opdrachtbrief slagvaardige overheid bij aan het fundamenteel vereenvoudigen van beleid en regelgeving én de daaraan verbonden uitvoering.

Met deze projecten levert de dienst in samenwerking met andere overheidsorganisaties op korte termijn zichtbare resultaten. Voor burgers, ondernemers én overheid. Hiermee zet de dienst zichzelf op de kaart en worden eigen kennis en expertise direct opgebouwd.

De NLDD staat nadrukkelijk open voor nieuwe aanvragen en initiatieven in de toekomst en zal hiertoe een helder proces inrichten. Voorts heeft de NLDD in samenwerking met de Staatssecretaris het mandaat om proactief te signaleren en te acteren.

Aan de slag met de digitale dienst
Vliegende start vóór de zomer
Het doel van de NLDD is in navolging van het coalitieakkoord nadrukkelijk het bevorderen van effectieve overheidsbrede IT-samenwerking die leidt tot een meer slagvaardige overheid, en toegankelijke en proactieve digitale dienstverlening voor burgers en ondernemers.

Het bieden van die concrete meerwaarde met een aantal (zichtbare) acties is vanaf dag één het doel van de dienst. Er wordt dus expliciet gekozen voor een test- en leeraanpak ten faveure van een meer formele oprichtingsroute: we gaan aan de slag en sturen op basis van de ervaringen bij.

De NLDD kan al rond de zomer eerste communiceerbare resultaten met concrete meerwaarde realiseren. Dit kan door in eerste instantie langs drie lijnen te gaan werken:

1. *Doorbraakfunctie* (op prioritaire thema's): de NLDD brengt op drie prioritaire thema's en/of projecten technische expertise, capaciteit en standaarden in en regisseert verschillende overheidspartijen en lagen waarmee we een overheidsbrede doorbraken kunnen realiseren. De dienst laat zijn meerwaarde zien door in de praktijk te leveren;[3]
2. *Standaarden:* de NLDD gaat standaarden vaststellen, stimuleren en monitoren van de adoptie van standaarden waardoor we effectiever overheidsbreed gaan samenwerken;
3. *Kaders en richtlijnen:* de NLDD gaat werkbare overheidsbrede architectuurproducten, kwaliteitskaders, tools en richtlijnen voor het ontwerpen, ontwikkelen en inkopen van digitale systemen inrichten. Dit gaat (naar voorbeeld van het VK) om een toolkit die bijdraagt aan zowel

[3] NB: dit gaat nadrukkelijk niet om de daaropvolgende beheerfunctie. De dienst beheert niet, maar bouwt samen met de beoogd beheerder en/of toekomstige eigenaar.

de realisatie als de implementatie van digitale systemen, ten behoeve van betere dienstverlening aan burger en ondernemer (níét meer compliance).

De NLDD wordt in eerste instantie pragmatisch gevormd door het virtueel samenvoegen van bestaande teams. Door dit te doen kan de dienst – ondanks dat er geen structurele financiering is voorzien – wel z.s.m. van start. We kiezen vanaf dag één voor een dienst met een sterke 'makers mentaliteit' en dus voor mensen met technische kennis en expertise. Dit impliceert ook dat we zeer nauw gaan samenwerken met de markt: door zelf meer technische expertise op te bouwen, kan de overheid de markt effectiever aansturen en alternatieven bieden die onze digitale soevereiniteit en samenleving versterken.

Aanpak in het najaar (formalisering en randvoorwaarden)
Met bovenstaande aanpak gaat de NLDD nog voor de zomer van start. Op basis van wat hierbij wordt geleerd kan in het najaar een eerste beeld worden gegeven van wat wel en niet werkt en hoe het mandaat eruit zal zien. Begin 2027 volgt een uitgebreide rapportage over de geleerde lessen, waarna een definitief besluit kan worden genomen over het mandaat, de opdracht en de structurele organisatievorm. Er wordt gekozen voor een continue verbetering in een haalbare frequentie van twee tot drie evaluatie- en bijstelmomenten per jaar, waarbij de eerste evaluatie na zes maanden plaatsvindt.

Expliciet aandachtspunt hierbij is dat de NLDD voor de zomer wordt gestart op basis van de reeds bestaande financiering voor organisatieonderdelen die virtueel worden samengevoegd om de NLDD te vormen. Dit betreft grotendeels incidenteel geld op de begroting van BZK vanuit de GDI en gaat daarmee om middelen waarvan jaarlijks overheidsbreed wordt bepaald of deze worden toegekend. Daarom moet nog nader worden onderzocht hoe de dienst structureel kan worden gefinancierd.

Eigen mensen en middelen zijn een belangrijke randvoorwaarde voor het slagen van de dienst. Voor een effectieve start van de dienst wordt een locatie van belang geacht, een centrale locatie in het land (zoals Utrecht) is van belang om diverse “makers” van verschillende overheidsorganisaties samen te kunnen laten werken.